
Pracownie konserwacji zabytków w trzydziestoleciu PRL

Ochrona Zabytków 28/1 (108), 70-71

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

opracowanych przez ZZG wytycznych konserwatorskich i szczegółowych zaleceń technicznych,
 — prowadzenie szczegółowych kart technicznych wykonywanych zabiegów konserwatorskich,
 — zapewnienie odpowiednich warunków pracy, transportu i zakwaterowania dla realizującej zobowiązania grupy specjalistów ZZG.

3. Terminy oraz szczegóły realizacji zobowiązań ustala strony w trybie roboczym.

4. Wymienione w p. 1 zobowiązania Zjednoczone Zespoły Gospodarcze wykonają nieodpłatnie, traktując je jako czyn społeczny w godnej poparcia działalności służącej ochronie dóbr kultury polskiej w roku XXX-lecia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Warszawa, dnia 25 kwietnia 1974 r.

Dyrektor Dyrektor Muzeum
 Zespołu Przemysłu ZZG

(—) Zygmunt Banasiak (—) mgr Jerzy Łomnicki

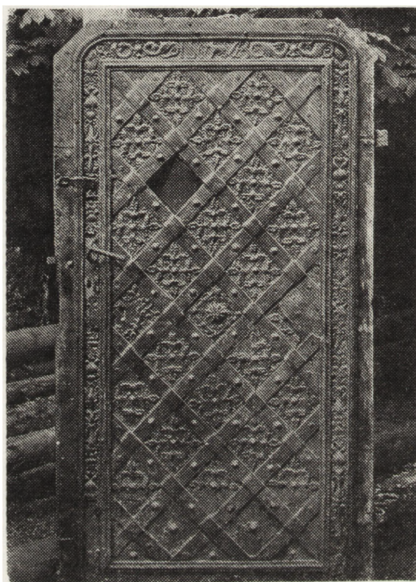
Kopie Porozumienia otrzymują:

1. Ministerstwo Kultury i Sztuki — Zarząd Muzeów
2. Ministerstwo Kultury i Sztuki — Generalny Konserwator Zabytków
3. Członek Zarządu Stowarzyszenia PAX — poseł na Sejm PRL, Zenon Komender
4. Zarząd Przemysłu i Handlu ZZG — dyrektor naczelny Jerzy Rutkowski

PRACOWNIE KONSERWACJI ZABYTKÓW W TRZYDZIESTOLECIU PRL

W dniu 27 czerwca 1974 r. Przedsiębiorstwo Państwowe „Pracownie Konserwacji Zabytków” zorganizowało w Warszawie konferencję prasową na temat *Pracownie Konserwacji Zabytków w XXX-leciu PRL*. Było to jedno z wielu zamierzonych spotkań, na których będą przedstawiane wyniki najciekawszych badań, odkryć i osiągnięć konserwatorskich w poszczególnych oddziałach PKZ na terenie kraju i za granicą.

Na konferencji czerwcowej swój dorobek zaprezentował Oddział w Krakowie. W pierwszej części spotkania omówiono sprawy dotyczące strony organizacyjnej z podkreśleniem kolejnych etapów rozwoju Oddziału PKZ w Krakowie, który obejmuje swoją działalnością woj. krakowskie i katowickie oraz różne miejscowości poza tym obszarem, a także poza granicami Polski. Część szczegółowa, ilustrowana dokumentacją fotograficzną i rysunkową, poświęcona została omówieniu prac prowadzonych w poszczególnych obiektach.

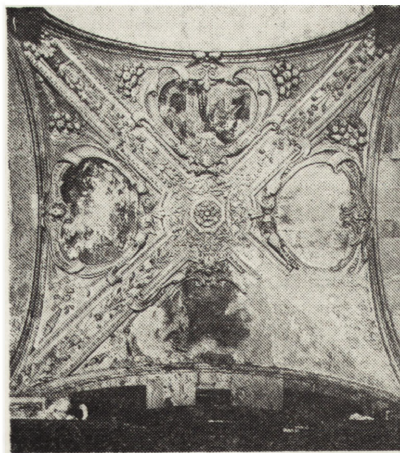
2. Kraków, ul. Kanonicza 7, drzwi renesansowe w sieni z 1523 r.

W zakresie zabytków nieruchomych w Krakowie przy ulicy Kanoniczej podjęto po raz pierwszy w naszym kraju kompleksowe badania nad zespołem trzech bloków. Z dokonanych odkryć w kamienicy nr 5 należy odnotować późnogotyckie kamienne filary międzyokienne, ozdobne okienne i portalowe obramienia, gotycką posadzkę ceramiczną, polichromię z XVIII wieku znajdującą się na belkowych stropach. W drugiej kamienicy (nr 7) natrafiono na filar międzyokienny pochodzący zapewne z warsztatu Bartłomieja Bereckiego z 1523 r., co ustalono na podstawie analogii z Kaplicą Zygmuntowską na Wawelu. Dla całego zespołu z ulicy Kanoniczej opracowano projekt uwzględniający nową funkcję pomieszczeń.

Również w Krakowie, przy ulicy Brackiej 10 odsłonięto późnogotyckie detale architektoniczne. Badania kompleksowe objęły kościół Św. Św. Piotra i Pawła. Te prace zakrojone są na kilka lat i odbywają się z udziałem najwybitniejszych specjalistów konserwatorskich.

1. Kraków, ul. Kanonicza 7, międzyokienna kolumna renesansowa z 1523 r.

3. Kraków, kościół Św. Św. Piotra i Pawła, sztukateria J.B. Falconiego z początków XVII wieku

4. Krasiczyn, baszta zamkowa zw. Boską po konserwacji

5. Książnica Wielka, pow. Bochnia, kwatery polichromy późnogotyckiej po konserwacji

Oddział PKZ w Krakowie prowadzi prace nad przebudową i adaptacją zamków w Krasiczynie (muzeum i ośrodek wypoczynkowy FSO na Żeraniu w Warszawie) i w Wiśniczu (muzeum i ośrodek wypoczynkowy Ministerstwa Przemysłu Chemicznego).

go). Interesujące są badania urbanistyczne, historyczne i archeologiczne dotyczące dwóch średniowiecznych miast — Olkusza i Sławkowa (pow. Olkusz) — związanych z górnictwem kruszcowym. Trwają prace nad adaptacją przeznaczoną dla ambasady PRL pałacu z XVII wieku w Paryżu. Cennym wkładem w ochronę zabytków architektury najnowszej będzie przygotowywany katalog obiektów z drugiej połowy XIX i pierwszej połowy XX wieku. Prace te rozpoczęły się już w woj. katowickim.

W zakresie zabytków ruchomych prace konserwatorskie wykonuje Pracownia Konserwacji Dzieł Sztuki PKZ. W prezbiterium kościoła Bożego Ciała i Św. Marii Magdaleny w Koziegłowach (pow. Myszów) odkryto w 1973 r. gotycką polichromię z XV wieku, przy której trwają prace konserwatorskie. W Książnicach Wielkich (pow. Bochnia) od 1972 r. kontynuowane są prace konserwatorskie przy skrzydłach późnogotyckiego polichromy. W Powroźniku (pow. Nowy Sącz) PKZ konserwują wystrój drewnianej cerkwi z XVII wieku. Dla rozwoju metod utwardzania drewna oraz konserwacji złocień i polichromii istotne są prace przy ołtarzu głównym kościoła Św. Andrzeja w Olkuszu. Pracownia Konserwacji Organów zakończyła już całkowitą konserwację organów z drugiej połowy XVII wieku w kościele Św. Jana Chrzciciela w Orawce (pow. Nowy Targ).

6. Orawka, pow. Nowy Targ, kościół Św. Jana Chrzciciela, odnowione organy z drugiej połowy XVII wieku

Należy podkreślić, że jest to zaledwie wycinek zaprezentowanych i realizowanych przez krakowski Oddział PKZ prac konserwatorskich. Dzięki konferencji prasowej stołeczni dziennikarze mogli zapoznać się nie tylko z ich efektami, ale także z ogólną problematyką badawczą i stosowanymi metodami.

(kmn)

KOLOKWIUM REGIONALNE ICOMOS KOMITETU NARODOWEGO NRD

W dniach 5—11 maja 1974 r. odbyło się w Niemieckiej Republice Demokratycznej kolokwium zorganizowane przez tamtejszy Komitet Narodowy ICOMOS, poświęcone zagadnieniom adaptacji obiektów zabytkowych na współczesne cele użytkowe. Plenarne zebrania kolokwium odbyły się we Frankfurcie nad Odrą (otwarcie), w Neubrandenburgu (referaty) i w Magdeburgu (dyskusja i podsumowanie). Ponadto uczestnicy kolokwium mieli możliwość zapoznać się z pracami adaptacyjnymi i konserwatorskimi w Prenzlau, Güstrow, Schwerinie, Havelbergu, Jerichow i Leitzkau.

Ze strony władz centralnych ICOMOS-u udział w kolokwium wzięli: wiceprezydenci prof. Gabriel Alomar i prof. Władimir Iwanow oraz p. Maurice Berry (skarbnik) i p. Piers Rodgers (Ośrodek Dokumentacji UNESCO-ICOMOS). Poszczególne komitety narodowe reprezentowali: prof. Hruška (CSSR), prof. Pawłowicz (Jugosławia), doc. dr Kalinowski (Pol-

ska), prof. Ionescu (Rumunia), dr Wildeman (RFN), p. Martin (Szwajcaria), arch. Gyllehammar (Szwecja), arch. Harras-Cleve (Węgry) wraz z osobami towarzyszącymi¹. Gospodarzem kolokwium był prof. dr Deiters, przewodniczący Komitetu Narodowego NRD. Wraz z licznymi przedstawicielami Instytutu Ochrony Zabytków NRD i lokalnych władz terenowych w posiedzeniach brało udział 50—70 osób.

Referat wprowadzający pt. *Nowe użytkowanie społeczne monumentalnych budowli zabytkowych* wygłosił prof. dr Deiters. Scharakteryzował w nim główne cele konferencji oraz przedstawił w 29 punktach tezy dotyczące problemów ochrony i adaptacji budowli zabytkowych, ilustrując je równocześnie wybranymi przykładami projektów i realizacji w NRD. W tezach tych przedstawione zostały ogólne zasady adaptacji (pkt. 1—11), potrzeba zachowania prymatu zasad konserwatorskich przy dostosowaniu obiektów zabytkowych do celów użytkowych (pkt. 12—18), warunki wprowadzania nowej funkcji (pkt. 19—25) oraz aspekty ekonomiczne adaptacji (pkt. 26—29).

Należy podkreślić, że w tezach tych zwrócono główną uwagę na wprowadzenie do obiektów zabytkowych bezpośrednich funkcji użytkowych przez przeznaczanie ich na cele:

— społeczne i kulturalne (np. muzea, sale koncertowe, domy kultury, biblioteki itp.);

— publiczne (np. biura, siedziby stowarzyszeń, szkoły, kluby, restauracje, kawiarnie itd.);

— prywatne (mieszkania, warsztaty itp.).

Nadrzędność funkcji użytkowych znalazła wyraz w pkt. 1 tezy, który brzmiał: „*GŁÓWNYM celem ochrony zabytków jest zachowanie lub wprowadzenie możliwie intensywnego użytkowania społecznego, odpowiadającego specyficie poszczególnych zabytków*” (podkreślenie W.K.). Kierunek ten widoczny był zarówno w innych punktach tezy, jak i w prezentowanych przykładach, w których zwrócono uwagę przede wszystkim na bezpośrednią użyteczność obiektów zabytkowych. W pewnym sensie pominięto te funkcje pomników przeszłości, które mogą one pełnić bez adaptacji przez oddziaływanie artystyczne, kulturalne i dydaktyczne na szerokie kręgi społeczne.

¹ Ze strony polskiej w kolokwium wzięli również udział przedstawiciele PP PKZ: arch. arch. Stępkowski i M. Samborski z Warszawy oraz Z. Babicki z Gdańska.